

DEVLET KONSERVATUVARLARININ ATAMA-YÜKSELTME
KRİTERLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BETİMSSEL BİR
İNCELEME

Prof. S.Çetin AYDAR*

Yrd.Doç.Dr.Özlem ÖMÜR**

Öz

Ülkemizde, 1981’de çıkarılan Yükseköğretim Kanunu çerçevesinde, tüm yükseköğretim kurumları Yükseköğretim Kurulu (YÖK) çatısı altında toplanmış, akademiler üniversitelere, eğitim enstitüleri eğitim fakültelerine dönüştürülmüş ve konservatuvarlar ile meslek yüksekokulları üniversitelere bağlanmıştır. Kanun, konservatuvarlarda eğitim veren sanatçı/egitimcileri akademik kariyer yapmaya yönelten başlangıç noktası olmuştur. Üniversitelerin, akademik kariyer yapmaya yönelik oluşturdukları kriterler, bilimsel anlamda ağırlık taşıyan kriterlerdir. Bu durum, ürününü sanat alanında veren eğitimciler için, güzel sanatlara ilişkin atanma ve yükseltme kriterleri oluşturulmasını zorunlu hale getirmiştir. Geçen zaman içinde, bünyesinde konservatuvar bulunan üniversitelerin çok azında güzel sanatlar kriterleri oluşturulduğu bilinmektedir. Bu kriterlerin de bir kısmının çok kolay ya da çok zor, diğer bir kısmının ise objektif bir değerlendirme yapmaya yardımcı olamayan muğlak kriterler olduğu gözlenmiştir. Akademik kariyer yapma zorunluluğu olan sanat eğitimcilerinin bu açıdan büyük zorluklarla karşılaştıkları bir gerçektir.

Bu çalışmada, devlet konservatuvarlarındaki eğitimcileri ve dolayısıyla eğitimin niteliğini etkileyen akademik kriterlerin neler olduğunun üniversiteler bazında belirlenerek değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda betimsel bir inceleme yapılmış, alana ait kriterler değerlendirilerek, elde edilen bulgular çerçevesinde, mevcut ve yeni oluşturulacak kriterlere katkı sağlamak amacıyla bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Atama-yükseltme kriterleri, Devlet konservatuvarları, Güzel sanatlar

* Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuarı, devkons@ankara.edu.tr , cetin.aydar@deu.edu.tr

** Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuarı, devkons@ankara.edu.tr , omrozlem@hotmail.com

A DESCRIPTIVE STUDY AND EVALUATION OF THE APPOINTMENT AND PROMOTION CRITERIA EMPLOYED BY STATE CONSERVATORIES

Abstract

In the framework of the Higher Education Law adopted in Turkey in 1981, all higher education institutions were gathered under the Council of Higher Education (YÖK), academies were transformed into universities, education institutes became education faculties, and conservatories and higher vocational colleges were connected to universities. The law was the initial step in bringing artists/educators in conservatories to pursue careers as academics. The criteria adopted by universities for those who wish to pursue an academic career are of scientific weight. This situation has resulted in a need to create fine arts criteria for the appointment and promotion of educators who create artistic products. It is common knowledge that only a few universities with conservatories have formulated fine arts criteria for appointment and promotion. It has been observed that while some of these criteria are very difficult to meet, others are very easy, and a significant portion are too ambiguous to allow for an objective evaluation. Educators of the arts who are obliged to pursue an academic career encounter great difficulties in this regard.

This study aims to identify and evaluate academic criteria used by different universities with conservatories affecting educators and the quality of education. To this end, a descriptive study was carried out, the criteria used were evaluated, and recommendations were made to contribute to existing and future criteria in line with the findings of the study.

Keywords: Appointment and promotion criteria, State conservatories, Fine arts

GİRİŞ

Müzik, tiyatro ve bale başta olmak üzere, sanatın çeşitli alanlarında nitelikli sanatçı yetiştirme amacını güden konservatuvarlar, ilk konservatuvar olan Ankara Devlet Konservatuvarı'nın kuruluşundan bu yana yalnızca ülke çapında değil, dünya çapında da önemli sanatçılar yetiştiren kurumlar olmuşlardır.

1934 yılında kabul edilen 2541 sayılı yasa ile Ankara'da bir 'Milli Musiki ve Temsil Akademisi' Kanunu hazırlanmıştır. Kanuna göre; a) Memlekette ilmî esaslar dahilinde millî musikiyi işlemek, yükseltmek ve yaymak, b) Sahne temsiline her şubesinde ehliyetli unsurlar yetiştirmek, c) Musiki Muallimi yetiştirmek, amaçlanmıştır ve kanun üç kurumu kapsamaktadır: 1. Musiki Muallim Mektebi 2. Riyaseti Cumhur Filarmonik Orkestrası 3.

Temsil Şubesi. 1936 yılında kurulan Ankara Devlet Konservatuarı, kanunun Temsil Şubesi olmuştur. (Şentürk, 2001)

20 Mayıs 1940'ta 3829 sayılı Devlet Konservatuarı kanunu çıkarılmıştır ve kabul edilen kanun on yedi maddedir. (<http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx#>) Kanunda konservatuarın müzik ve temsil olmak üzere iki bölümden oluşması uygun görülmüştür. Müzik bölümünde yer alan dallar şunlardır: 1 - Kompozisyon, 2 – Orkestra yönetimi, 3 - Piyano, org, harp, 4 - Yaylı sazlar, 5 - Nefesli ve vurma sazları, 6 – Şan (Opera, koro ve konserler için yetiştirilecek sanatçılar).Temsil bölümü ise şu dallardan oluşmuştur: 1 - Opera, 2 - Tiyatro, 3 - Balet (Ankara Devlet Konservatuarı Otuzuncu Yıl.1966)

Ankara Devlet Konservatuarı ve daha sonra açılan konservatuarlar, 1982 yılına dek, Kültür Bakanlığı'na bağlı olarak eğitim vermişlerdir.

Yükseköğretim, 1981'de çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile akademik, kurumsal ve idari yönden yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Türk yükseköğretim sistemi 1982 yılı itibarıyla yirmi yedi üniversite ile bunlara bağlı fakülte, enstitü, yüksekokul, konservatuar ve yüksekokullarından oluşan birleşik bir yapıya dönüştürülmüştür. (www.yok.gov.tr/content/view/343/40) Dolayısıyla, orta- lise ve yüksek eğitimi birlikte veren konservatuarlar da bir yükseköğretim kurumu olarak üniversite kapsamı içine alınmış olmuştur. (www.yok.gov.tr/content/view/435/)

Bu aşamadan sonra, konservatuar akademik düzeninin sağlanması için bir yönetmelik çıkartılarak, mevcut eğitimcilerin özgeçmişleri, eğitim durumları ve etkinlikleri çerçevesinde ünvan almaya uygun olanların akademik ünvan almaları sağlanmıştır.

Onay¹'a göre, tüm bu aşamalar, sanatçı yetiştiren tek bir yapı olmaktan çıkıp, üniversiteye ait bir alt birim haline gelen konservatuarlarda sıkıntılar yaratmış ve kurum içinde tartışmalara yol açmıştır. Durumun, konservatuarları nasıl etkileyeceği düşünülmeden kuruma “yüksekokul” çatısı altında yer verilmesi, günümüzde de sıkıntılar yaratmaya devam etmektedir.

YÖK'ün kurulması ile tüm üniversiteler atama-yükseltme ile ilgili ortak bazı kriterler belirlemiş, bu kriterlere ek olarak da her üniversite kendi ihtiyaçlarına göre kriterler yaratmıştır. Bu kriterler, tıp, mühendislik ve sosyal bilimler alanlarında bir netlik kazanmış olup, değerlendirmeler, makale, kongre, bildiri gibi bilimsel yayınlar üzerinden yapılmaya

¹ Ersin Onay, kişisel görüşme, Ekim 2011

başlanmıştır. Konservatuvarlar ise eski geleneksel yapılarının da etkisiyle lisansüstü eğitim konusunda uzun süre herhangi bir çalışma yapmamış, ancak konservatuvar ve öğrenci sayısındaki artışlarla öğretim elemanı ihtiyacı ortaya çıkınca bu konuya ilgi göstermek zorunluluğu doğmuştur.

Sözü geçen dönemde, Sosyal Bilimler Enstitüleri aracılığı ile yüksek lisans ve sanatta yeterlik programları açılmıştır. Bu programları bitirenler kadro arayışına girdiklerinde atama-yükseltme kriterleri ile karşılaşmışlardır. Düzenlenen bu kriterlerin, müzisyenlerin yerine getirebileceği kriterler olmadığı ortaya çıkmış ve bu durum, bilimsel kurum olarak kriter belirlemiş üniversiteler ile konservatuvarlar arası bir anlaşmazlık olarak bir süre ortada kalmıştır. Daha sonra konservatuvarlara ve diğer sanat disiplinlerine ait kriterler belirlenmeye başlanmıştır.

Amaç

Bu araştırma, ülkemizde, bünyesinde devlet konservatuvarı olan üniversitelerin atama-yükseltme kriterlerinin incelendiği ve değerlendirildiği ilk çalışma olması nedeniyle önemlidir.

Bu çalışmada, devlet konservatuvarına sahip üniversitelerin atama-yükseltme kriterleri çerçevesinde sanata ilişkin kriterlerin neler olduğunu belirlemek, bu kriterleri değerlendirerek, mevcut ve oluşturulacak kriterlere katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Ülkemizde devlet konservatuvarına sahip kaç üniversite vardır ve bu üniversiteler hangileridir?
2. Bünyesinde devlet konservatuvarı bulunan üniversitelerde sanat alanına ait atama-yükseltme kriterleri var mıdır, varsa bu kriterler nelerdir?
3. Üniversitelerin sanatla ilgili kriterleri içinde yer alan temel maddeler ve varsa konservatuvarlara göre gösterdikleri farklılıklar nelerdir?
4. Üniversitelerin kuramsal kriterleri içinde yer alan temel maddeler nelerdir?
5. Kuramsal kriterler içinde sanat alanlarını değerlendirmeye alan üniversiteler hangileridir?

Sınırlılıklar

Araştırmaya özel ve/veya vakıf üniversitelerine ait konservatuvarlar dahil edilmemiştir. Buna göre araştırma;

-Türkiye’de, bünyesinde devlet konservatuvarı olup, akademik kriterlerine ulaşılabilen üniversiteler ve,

- bu üniversitelerin atama-yükseltme kriterleri ile sınırlandırılmıştır.

Yöntem

Araştırma, tarama modelinde yapılmış betimsel bir araştırmadır. Araştırma için konuyla ilgili literatür taraması yapılmış, ancak ele alınan konu çerçevesinde daha önce yayımlanmış ve referans olarak gösterilebilecek herhangi bir kaynağa rastlanamamıştır. Bu çalışmanın, konuya ilişkin ilk kaynak olacağı düşünülmektedir. Araştırma için Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Eğitim-Öğretim Dairesi Başkanlığı’ndan, Türkiye’de devlet konservatuvarı bulunan üniversitelerin listesine ulaşılmış ve araştırma, elde edilen bu veri aracılığıyla şekillendirilmiştir. Elde edilen veriye göre ülkemizde devlet konservatuvarı bulunan üniversiteler şunlardır:

1-Adıyaman Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
2-Adnan Menderes Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
3-Afyon Kocatepe Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
4-Akdeniz Üniversitesi	Antalya Devlet Konservatuvarı
5-Anadolu Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
6-Ankara Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
7-Batman Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
8-Cumhuriyet Üniversitesi	Türk Müziği Devlet Konservatuvarı
9-Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
10-Çukurova Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
11-Dicle Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
12-Dokuz Eylül Üniversitesi	İzmir Devlet Konservatuvarı
13-Ege Üniversitesi	Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı
14-Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
15-Fırat Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
16-Gazi Üniversitesi	Türk Müziği Devlet Konservatuvarı
17-Gaziantep Üniversitesi	Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı
18-Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı

19-Giresun Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
20-Hacettepe Üniversitesi	Ankara Devlet Konservatuvarı
21-İnönü Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
22-İstanbul Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
23-İstanbul Teknik Üniversitesi	Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı
24-Kafkas Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
25-Karadeniz Teknik Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
26-Kocaeli Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
27-Mardin Artuklu Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
28-Mersin Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
29-Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniv.	İstanbul Devlet Konservatuvarı
30-Mustafa Kemal Üniversitesi	İskenderun Mustafa Yazıcı Devlet Kons.
31-Niğde Üniversitesi	Türk Müziği Devlet Konservatuvarı
32-Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Samsun Devlet Kons.
33-Ordu Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
34-Sakarya Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
35-Selçuk Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
36-Trakya Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
37-Uludağ Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
38 -Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı

Bu veriden yola çıkarak yapılan çalışmada, 38 üniversitenin web sayfaları taranarak, konservatuvarların eğitim verir durumda olup olmadıkları tespit edilmiş, ardından üniversitelerin akademik atama- yükseltme kriterleri incelenmiştir.

Kriter kelimesi sözlükte, ölçüt kelimesi üzerinden tanımlanmış ancak incelenen maddelerde en çok kriter kelimesi kullanıldığı için çalışmada da bu kelimeye yer verilmiştir. Buna göre kelimenin anlamı; “Ölçüt: Bir yargıya varmak veya değer vermek için başvuru alan ilke, kıstas, mısak, kriter” olarak tanımlanmaktadır. (Dil Derneği Türkçe Sözlük, 2003) Eğitim durumu konusunda net bilgi alınamayan ve/veya akademik kriterlerine ulaşamayan üniversitelere, doğrudan ya da faks yoluyla ulaşılarak bilgi alınmaya çalışılmıştır.

Toplanan veriler sonucunda, kriterlerine ulaşamayan 13 üniversite araştırmaya dahil edilmemiştir. Bu 13 üniversiteden 5'inin web sayfasında, bünyelerinde konservatuvar olduğu bilgisine dahi rastlanmamıştır. Bunun yanı sıra, incelenen 38 üniversite içerisinde, 2 üniversitenin devlet konservatuvarının önümüzdeki iki yıl içerisinde eğitime başlayacağı bilgisine ulaşılmış ancak güzel sanatlara ilişkin kriterlerini oluşturdukları için, bu üniversiteler araştırma kapsamına dâhil edilmiştir. Bu duruma göre araştırma, akademik kriterlerine ulaşılan 25 üniversite kapsamında gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, devlet konservatuvarı olan ve akademik kriterlerine ulaşılabilen üniversitelere, bu üniversitelerin sanatla ilgili kriter başlıklarına ve hem kuramsal hem de sanat kriterleri içinde yer alan maddelere ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 1. Ülkemizdeki Devlet Konservatuvarlarının² Üniversitelere ve Eğitim Verdikleri Müzik Alanına Göre Dağılımları

Sıra No	Üniversiteler	Eğitim Türü	
		Batı Müziği	Türk Müziği
1	Adnan Menderes Üniv.	*	
2	Afyon Kocatepe Üniv.	*	
3	Akdeniz Üniv.	*	
4	Anadolu Üniv.	*	
5	Ankara Üniv.	*	
6	Çanakkale Onsekiz Mart Üni.	*	
7	Çukurova Üniv.	*	
8	Dokuz Eylül Üniv.	*	
9	Fırat Üniv.	*	
10	Gaziosmanpaşa Üniv.	*	
11	Hacettepe Üniv.	*	

² Yapılan araştırmada, özel ve/veya vakıf üniversitelerine ait konservatuvarlar araştırmaya dahil edilmemiş, listeye yalnızca atama-yükseltme kriterlerine ulaşılan üniversiteler alınmıştır.

12	İnönü Üniv.	*	
13	İstanbul Üniv.	*	
14	Kafkas Üniv.	*	
15	Kocaeli Üniv.	*	
16	Mersin Üniv.	*	
17	Ondokuz Mayıs Üniv.	*	
18	Sakarya Üniv.	*	
19	Selçuk Üniv.	*	
20	Trakya Üniv.	*	
21	Uludağ Üniv.	*	
22	Zonguldak Karaelmas Üniv.	*	
23	Ege Üniv.		*
24	Gaziantep Üniv.		*
25	İstanbul Teknik Üniv.		*
Toplam		22	3
Yüzde		88	12

Tablo 1.'de, ülkemizdeki, akademik kriterlerine ulaşılabilen devlet konservatuvarlarının üniversitelere ve eğitim verdikleri müzik alanına göre dağılımlarına bakıldığında, kriterlerine ulaşılan toplam devlet konservatuvarı sayısının 25 olduğu görülmektedir. Bu konservatuvarların 22 tanesi (% 88) klasik batı müziği eğitimi veren konservatuvarlar iken, geri kalan 3 konservatuvarın (%12) Türk Müziği Devlet Konservatuvarı olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Sanatla İlgili Atama-Yükseltme Kriter Başlıklarının Devlet Konservatuvarına Sahip Üniversitelere Göre Sınıflandırılması

Kriter Başlıkları (Kriterlere Ait Kategoriler)	Konservatuvarlar	Toplam	
		f	%
Güzel Sanatlar / Konservatuvar Alanları	Ankara Üniversitesi	7	28
	Çukurova Üniversitesi		
	Ege Üniversitesi		
	Hacettepe Üniversitesi		
	İstanbul Üniversitesi		
	İstanbul Teknik Üniversitesi		
	Ondokuz Mayıs Üniversitesi ³		
Sanat ve Tasarım Etkinliklerinin Değerlendirilmesi	Afyon Kocatepe Üniversitesi	6	24
	Anadolu Üniversitesi		
	Çanakkale Üniversitesi		
	Kocaeli Üniversitesi		
	Mersin Üniversitesi		
	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi		
Bilimsel / Sanatsal Faaliyetler	Akdeniz Üniversitesi	2	8
	Selçuk Üniversitesi		
Sanat ve Spor Alanındaki Etkinlikler	Adnan Menderes Üniversitesi	2	8
	Sakarya Üniversitesi		
Güzel Sanatlar ile İlgili Faaliyetler	Gaziosmanpaşa Üniversitesi ⁴	2	8
	İnönü Üniversitesi		
Başlık Olmadan Maddeler Halinde Gösterilen Faaliyetler	Dokuz Eylül Üniversitesi	2	8
	Fırat Üniversitesi		
Sanatla İlgili Kriteri Olmayanlar	Gaziantep Üniversitesi	4	16
	Kafkas Üniversitesi		
	Trakya Üniversitesi		
	Uludağ Üniversitesi		
Toplam		25	100

³ Henüz eğitime başlamamış ama kriterleri var.

⁴ Henüz eğitime başlamamış ama kriterleri var.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 28 Ocak – Şubat 2012

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

Tablo 2.'de, bünyesinde devlet konservatuvarı bulunan üniversiteler ve bu üniversitelerin atama-yükseltme kriterlerinde yer alan güzel sanatlara ilişkin kriterler, başlıklar halinde belirtilmiştir. Ayrıca hiç güzel sanatlar kriteri olmayan üniversiteler de tabloda gösterilmiştir. Buna göre, toplam 25 üniversiteden 8'inin (%32) "Güzel Sanatlar/ Konservatuvar Alanları" için ayrı kriterler oluşturduğu görülmüştür. 5 üniversite (%20) sanatla ilgili kriterlere, "Sanat ve Tasarım Etkinliklerinin Değerlendirilmesi" başlığı altında yer vermiştir. 2 üniversitede kriterler, (% 8) "Bilimsel/Sanatsal Faaliyetler", "Sanat ve Spor Alanındaki Etkinlikler" ve "Güzel Sanatlar ile İlgili Faaliyetler" çerçevesi içinde yer alırken, yine 2 üniversitenin (%8), kriterleri, hiçbir başlık kullanmadan sadece maddeler halinde gösterdiği saptanmıştır. Bünyesinde devlet konservatuvarı olan 4 üniversitenin ise (%16) ulaşılan veriler doğrultusunda, sanatla ilgili herhangi bir kritere sahip olmadığı tespit edilmiştir. Devlet konservatuvarına sahip, toplam 25 üniversite içerisinde sadece 7 üniversitenin "Güzel Sanatlar / Konservatuvar Alanları" için ayrı olarak kriter oluşturduğu gözlenmiştir. % 32'lik bu oranın dışında kalan bazı üniversitelerin, köklü kurumlar olduğu ve uzun yıllardır hizmet veren konservatuvarlara sahip oldukları düşünüldüğünde, bu oranın oldukça düşük olduğu söylenebilir. Yine aynı şekilde, bazı üniversitelerin, sanatla ilgili hiç bir kritere yer vermemiş olması, araştırmanın diğer dikkat çekici noktalarından biri olmuştur.

**Tablo 3. Sanatla İlgili Kriterler İçinde Yer Alan Temel Maddelerin
 Üniversitelere Göre Dağılımı**

Sıra No	Üniversiteler	Sanat Kriterleri			
		Sanat Dallarında Üretim <i>(müzik yapıtları besteleme/yayınlama, cd, ses kaydı kayıtları, resim, vb. sanat alanlarına ait üretimler)</i>	Sanat Dallarında Etkinlikler <i>(konser, resital, dinleti, gösterim, vb. sanatsal tüm etkinlikler)</i>	Diğer Sanatsal Etkinlikler <i>(sanatsal toplantı düzenleme, sempozyum, masterclass, workshop.vb.)</i>	Ödüller
1	Adnan Menderes Üniv.	√	√	√	√
2	Afyon Kocatepe Üniv.	√	√	√	√
3	Akdeniz Üniv.	√	√	√	√
4	Anadolu Üniv.	√	√	√	√
5	Ankara Üniv.	√	√	√	√
6	Çanakkale Onsekiz Mart Üniv.	√	√	√	√
7	Çukurova Üniv.	√	√	√	√
8	Dokuz Eylül Üniv.	√	√	√	√
9	Ege Üniv.	√	√	√	√
10	Fırat Üniv.	√	√	√	√
11	Gaziosmanpaşa Üniv.	√	√	√	√
12	Hacettepe Üniv.	√	√	√	√
13	İnönü Üniv.	√	√	√	√
14	İstanbul Üniv.	√	√	√	√
15	İstanbul Teknik Üniv.	√	√	√	√
16	Kocaeli Üniv.	√	√	√	√
17	Mersin Üniv.	√	√	√	√
18	Ondokuz Mayıs Üniv.	√	√	√	√
19	Sakarya Üniv.	√	√	√	√
20	Selçuk Üniv.	√	√	√	√
21	Zonguldak Karaelmas Üniv.	√	√	√	

Tablo 3.'de, sanatla ilgili kriterler içinde yer alan maddeler kategorilendirilmiş ve bu maddelerin hangi üniversitelerde değerlendirmeye alındığı gösterilmiştir. Buna göre, 21 üniversitenin tamamının (%100), sanatla ilgili kriterlerini “Sanat Dallarında Üretim” başlığı altında toplanan müzik yapıtları besteleme/yayınlama, cd, ses kaydı kayıtları, resim, vb. sanat alanlarına ait üretimler, “Sanat Dallarında Etkinlikler” başlığı altında toplanan konser, resital, dinleti, gösterim gibi sanatsal etkinlikler ve “Diğer Sanatsal Etkinlikler” başlığı altındaki sanatsal toplantı düzenleme, sempozyum, masterclass, workshop gibi etkinlikler üzerinden puanlamakta olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 21 üniversitenin 20’si (%95,23) sanat alanında “Ödüller” kriterine sahipken, yalnızca bir üniversitenin bu kriteri, sanat kriterleri içine almadığı saptanmıştır. Kriterler içinde yer alan maddeler tek tek incelendiğinde, üniversitelerin çoğunluğunun ya aynı maddeleri kullandığı ya da aynı maddeyi çok az değiştirerek, özünde aynı noktalardan hareket ettikleri gözlenmiştir. Burada dikkat çekici olan başka bir nokta da, sanat üretimi başlığı altındaki maddelerde, özellikle müzik/sahne yapıtlarıyla ilgili puanlamalarda, farklı yaklaşımlar olduğudur. Örneğin, 8 üniversitenin, adı geçen kriter maddesinde, hangi yapıtların ve kompozisyonların kaç puan alacağını açıkça belirttiği, ancak bunlardan sadece ikisinin bu eserlerin belgelenmiş olması gerekliliğini vurguladığı saptanmıştır. Diğer üniversiteler, yapıtların ne olduğunu ayrı ayrı belirtmemiş, sahne yapıtlarının belgelenmesi, kaydı ve yayımlanmasına yönelik puanlamalar oluşturmuşlardır. Araştırmada, bazı üniversitelerde, sanat kriterlerinin, bir konservatuvarda yer alabilecek tüm alanları kapsayıcı şekilde değil, yalnızca bünyelerindeki konservatuvarın içerdiği bölümler çerçevesinde hazırlanmış olduğu da diğer dikkat çekici unsurlardan biri olmuştur. Sanatla ilgili kriterler içinde yer alan maddelerin dağılımı incelendikten sonra, üniversitelerin kuramsal kriterlerinin de hangi maddeler çerçevesinde değerlendirildiği araştırılmıştır.

**Tablo 4. Kuramsal Kriterler İçinde Yer Alan Temel Maddelerin
Üniversitelere Göre Dağılımı**

Sıra No	Üniversiteler ⁵	Kuramsal Kriterler				
		Yayın ve Sunum Etkinlikleri (kitap, makale, bildiri)	Editörlük, Yayın Kurulu, Hakemlik ve Atıflar	Tez Yönetimi, Projeler, Burslar ve Raporlar	Jüri ve Komisyon Üyelikleri	Öğretim Etkinlikleri
1	Adnan Menderes Üniv.	√	√	√	√	√
2	Afyon Kocatepe Üniv.	√	√	√	√	√
3	Akdeniz Üniv.	√	√	√	√	√
4	Anadolu Üniv.	√	√	√	√	√
5	Ankara Üniv.	√	√	√	√	√
6	Çanakkale Onsekiz Mart Üniv.	√	√	√	√	√
7	Dokuz Eylül Üniv.	√	√	√	√	√
8	Ege Üniv.	√	√	√		√
9	Fırat Üniv.	√	√	√		
10	Gaziosmanpaşa Üniv.	√	√	√	√	√
11	Hacettepe Üniv.	√	√	√	√	√
12	İnönü Üniv.	√	√	√	√	√
13	İstanbul Üniv.	√	√	√	√	√
14	İstanbul Teknik Üniv.	√	√	√	√	√
15	Kocaeli Üniv.	√	√	√	√	√
16	Mersin Üniv.	√	√	√	√	√
17	Ondokuz Mayıs Üniv.	√	√	√		√
18	Sakarya Üniv.	√	√	√		√
19	Selçuk Üniv.	√	√	√	√	√
20	Zonguldak Karaelmas Üniv.	√	√	√		√

⁵ Çukurova Üniversitesi'nin sadece sanatla ilgili kriterlerine ulaşılmış, kuramsal kriterlerine ulaşamamıştır. Bu nedenle tabloda yer verilmemiştir.

Tablo 4’te, yine devlet konservatuvarına sahip üniversitelerin, kuramsal kriterleri içinde yer alan temel maddelerin üniversite sayısına göre dağılımı verilmiştir. 21 üniversiteden 20’sinin kuramsal kriterlerine ulaşılmıştır. Buna göre, 20 üniversitenin tamamı, kitap, makale, bildirileri kapsayan “Yayın ve Sunum Etkinlikleri”, “Editörlük, Yayın Kurulu, Hakemlik ve Atıflar” ile “Tez Yönetimi, Projeler, Burslar ve Raporlar” başlığı altındaki kriterlerin tamamına yer vermektedir. 15 üniversite “Jüri ve Komisyon Üyelikleri”ne puan verirken, 5 üniversitenin kriterleri içinde bu kritere rastlanmamıştır.

Araştırmada sadece Çukurova Üniversitesi’nin kuramsal kriterlerine ulaşılamamış, bu nedenle üniversite, listeye dahil edilmemiştir. Ancak Çukurova Üniversitesi’nde “Jüri ve Komisyon Üyelikleri” maddesinin, sanat alanındaki kriter maddelerine dahil edildiği görülmüştür. Kuramsal kriterler çerçevesinde, “Öğretim Etkinlikleri” ne 19 üniversite puan verirken, yalnızca bir üniversitenin bu maddeyi kriterler içine katmadığı belirlenmiştir. Çalışmada dikkat çeken en önemli noktalardan biri de Güzel Sanatlar / Konservatuvar Alanları’na ilişkin kendi kriterlerine sahip olan ve Tablo 2.’de gösterilen 7 üniversiteden 5’inin, kuramsal kriterleri, bu sanat kriterleri içinde değerlendirmeye almış olduğudur.

Tablo 5. Sanat Alanlarını Kuramsal Kriterler İçinde Değerlendirmeye Alan Üniversiteler

Sıra No	Üniversiteler	Kuramsal Kriterler			
		Yayın ve Sunum Etkinlikleri (kitap, makale, bildiri) ⁶	Editörlük, Yayın Kurulu, Hakemlik ve Atıflar	Tez Yönetimi, Projeler, Burslar ve Raporlar	Jüri ve Komisyon Üyelikleri
1	Adnan Menderes Üniv.	*		*	*
2	Afyon Kocatepe Üniv.	*	*	*	*
3	Akdeniz Üniv.	*		*	*
4	Anadolu Üniv.	*	*	*	*
5	Mersin Üniv.	*			
6	Sakarya Üniv.		*		
7	Selçuk Üniv.		*		*
Toplam		5	4	4	5
Yüzde		71,42	57,14	57,14	71,42

⁶ Kuramsal kriterlere ait başlıklar içinde yer alan en az bir maddenin değerlendirmeye alınmış olması şartı aranmıştır.

Genel anlamda, üniversiteler yayın, atıf, hakemlik ya da proje yürütme gibi kriter maddelerinde yalnızca “bilimsel” ifadesini kullanırken, toplam 7 üniversitenin bu kriter maddelerinin açıklamalarında “bilimsel-sanatsal” ifadesine yer verdikleri dikkat çekmiştir. Tablo 5’te, kuramsal kriterler içinde sanat alanlarını da değerlendirmeye alan bu üniversiteler görülmektedir. Buna göre, 5 üniversite (%71,42), “Yayın ve Sunum Etkinlikleri” ile “Jüri ve Komisyon Üyelikleri” başlıkları içinde sanat alanlarını da vurgularken, 4 üniversite “Editörlük, Yayın Kurulu, Hakemlik ve Atıflar” ile “Tez Yönetimi, Projeler, Burslar ve Raporlar” başlığında, sanat çalışmalarını da kapsam içine almıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Ülkemizdeki devlet konservatuvarlarının atama-yükseltme kriterlerine yönelik olarak yapılan çalışmada, yanıt aranan sorulara ilişkin şu sonuçlara varılmıştır:

1. Ülkemizde devlet konservatuvarına sahip 38 üniversite vardır. Bu üniversitelerden 25 tanesinin atama-yükseltme kriterlerine ulaşılmış, çalışma, bu üniversiteler kapsamında gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında yer alan 25 üniversitenin 3’ü, Türk Müziği Devlet Konservatuvarıdır.

2. Bünyesinde devlet konservatuvarı bulunan ve kriterlerine ulaşılabilen 25 üniversite içinde 4 üniversitenin sanatla ilgili herhangi bir kriteri bulunmadığı saptanmıştır. Buna karşılık, 7 üniversitenin, kendi Güzel Sanatlar/Konservatuvar alanına ilişkin kriterlerini oluşturduğu gözlenmiştir.

3. 21 üniversitenin sanatla ilgili kriterlerine bakıldığında, tüm üniversitelerin, genel olarak, kriterleri aynı şekilde kategorilendirdiği ve kriter maddelerinde ortak ifadeler yer verdikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra, kendi sanat kriterlerine sahip bazı üniversitelerin, bu kriterler için farklı koşullar öne sürdükleri de gözlenmiştir.

4. Üniversitelerin kuramsal kriterleri de incelenmiş, 21 üniversiteden 20’sinin kriterlerine ulaşılmıştır. Bu aşamada, Güzel Sanatlar / Konservatuvar Alanları’na ilişkin kendi kriterlerine sahip olan 7 üniversiteden 5’inin, kuramsal kriterleri, bu sanat kriterleri içinde değerlendirmeye almış olduğu tespit edilmiştir.

5. Araştırmada, bazı üniversitelerin kuramsal kriterler içerisinde belirli alanlarda da “sanat” ayırımına gittiği dikkat çekmiştir. Bu noktada, kuramsal kriterler çerçevesinde

“bilimsel” sözcüğünün yanısıra, “sanat” sözcüğünün de ifade içinde yer almasının önemli bir gelişme olduğu söylenebilir.

Araştırmada, ayrıca, bazı üniversitelerde, sanat kriterlerinin, bir konservatuvarda yer alabilecek tüm alanları kapsayıcı şekilde değil, yalnızca bünyelerindeki konservatuvarın içerdiği bölümler çerçevesinde hazırlanmış olduğu da diğer dikkat çekici unsurlardan biri olmuştur. Yine çalışmada, sanat kriterleri içerisinde, özellikle “Sanat Dallarında Üretim” ve “Sanat Dallarında Etkinlikler” başlığı altındaki maddelerde, değerlendirme ve puanlamaya yönelik farklılıklar göze çarpmıştır. Tüm bu veriler ışığında, elde edilen sonuçlara yönelik olarak getirilen öneriler şunlardır:

- Sanata ilişkin kriterlerin, farklı başlıklar altında değerlendirildiği ve bu konuda bir bütünlüğün olmadığı gözlenmiştir. Bu nedenle, tüm devlet konservatuvarlarının, “Güzel Sanatlar/Konservatuvar” alanlarına ilişkin kendi kriterlerini oluşturması önerilmektedir. Bu durumun, puanlama ve değerlendirme açısından daha belirleyici ve objektif olacağı düşünülmektedir.

- Konser ve diğer gösteri etkinlikleri için;

- Her öğretim elemanının konser ya da alanına göre etkinlik hayatının niteliği ve niceliği farklı olabileceği için buna yönelik kriterlerin sadece etkinlik sayısı çokluğuyla değil, etkinlik programı, mekanı ve amacına göre (eğitim etkinliği, tanıtım etkinliği, açılış vs. etkinliği, önemli salonların yıllık programlarına girmiş etkinlikler, orkestra ile verilen konserler gibi kategorize edilerek) puanlanması,

- eğitim ve öğrenci etkinliklerinin okul içi, okul dışı ve başka konservatuvarlarda tekrarı, yarışma ve diğer başarılar gibi kıstaslarla değerlendirilmesi,

- konser etkinliklerinde, Türk bestecilerinin eserlerine yer vermenin ve bir eserin ilk seslendirilişinin puanlanması, önerilmektedir.

- Uluslararası kuruluş ve ilişkilerin teşviki için uluslararası meslek kuruluşlarına üyelik ve ilişkilerin değerlendirilebileceği ayrı bir kriter oluşturulabilir.

- Konservatuvarlarda eğitim veren akademisyenlerin yaptığı çalışmaların elbette ki sadece sanatsal değil, bilimsel yanı da olmalıdır. Ancak bu bilimsel çalışmaların, diğer çalışmalara oranının ve öneminin doğru belirlenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla sanatçı akademisyenlerin, diğer bilim alanlarındaki kuramsal kriterlerden sorumlu tutulmasının doğru olmadığı düşünülmektedir. Bu nedenle sanat alanlarının, kendi kuramsal kriterlerini

oluşturması, bu kriterlere sanat kriterleri içinde yer vermesi ve değerlendirmenin buna göre yapılması önerilmektedir.

•Devlet konservatuvarlarının mevcut atama-yükseltme kriterlerine ilişkin düşüncelerin ve sorunların, konservatuvar eğitimcilerinin yanı sıra, ülkemizi yurtdışında da başarıyla temsil eden sanatçılarımızın da bulunacağı ve konservatuvarların dünü-bugünü ve yarınının değerlendirilebileceği bir kurulda görüşülmesi ve ortak bir zemin üzerinde kararlar alınmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

•Bu çalışmanın devamı niteliğinde başka çalışmalar yapılarak, sanat kriterleri çok daha detaylı bir şekilde tartışılabilir ve sanatçı akademisyenlerin konuya ilişkin görüşleri ve sorunları ele alınabilir.

KAYNAKÇA

- Ankara Devlet Konservatuvarı Otuzuncu Yıl: M CM LX VI. 1966.
- Dil Derneği Türkçe Sözlük. (2003). Cilt:2, 971
- Şentürk,N. (2001) Musikî Muallim'den Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlar. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi 21- 2, 135-142.
- Devlet Konservatuvarı Kanunu. <http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx#> sayfasından indirildi. Erişim tarihi 26.10.2011
- Yükseköğretim Kanunu.<http://www.yok.gov.tr/content/view/435/> sayfasından indirildi. Erişim tarihi 28.03.2011
- Yükseköğretim Kurulu Tarihçesi. <http://www.yok.gov.tr/content/view/343/40/> sayfasından indirildi. Erişim Tarihi 28.03.2011